

LBRIS

We know
books

LIGIA MATEIU

.....

RÂRÂIELI

DE OM PELTIC

SIONO
EDITURA

București 2022

Cuprins

Texte de răs 9

Rârâieli de om peltic	11
Reportaj cu răutăți	17
În timpurile lui Deget-Vodă	21
De poveste	25
Camera mea. Introducere	29
Oul	33
Pățania unui pitic	37
„Hair styling” și „nail art”	41
Dimineața și pseudo-gena	45
Limba germană și buletinul meteorologic	49
Rețetă de aluat universal	53
Micuțul Norocel	57
Fizica și biologia cozii de cal	61
De tot răsul	64
Pârmiaul de casă	69
Rubrică sportivă	72
Gânduri răzlețe și alte cele	76
Întrebări retorice	78
Întrebări cu un răspuns oarecare	79
Kill Bill pe românește	81
Fazan	86

Texte ceva mai serioase 91

Copilării	92
Moment liric	96
Busola	101
Cum se măsoară așteptarea?	105
Scrisul în pași de dans	107
O zi la lucru	111
Vizuina cu hublouri. Toamna	115
Vizuina cu hublouri. Iarna	117
Balada scarabeului	121
Muza amuzată	127
Gânduri și rai	131
Gânduri geometrice	134
Impresii de la cititori	139
Despre mine	142
De ce m-am apucat de scris?	143

LBRIS

We know
books

Rârâieli de om peltic

M-am născut rârâită. Norocul meu a fost că m-am ales cu un nume care nu include niciun *r*. Cu toate acestea, nu am scăpat de povara *r*-ului, fiind pusă să recit deseori eterna poezie despre Rică, spre deliciul tuturor celor prezenți.

În ciuda eforturilor mamei, rârâiala nu mi-a putut fi corectată de logopeda care s-a ocupat intens de mine în anii de școală primară. Probabil același rezultat aveau antrenamentele de pronunție și dacă mă nașteam în Oradea sau Timișoara. Unele orașe pur și simplu opun rezistență procesului educativ fonetic. Nici până în ziua de azi nu m-am lămurit cum să-mi mobilizez laringele, cum să-mi controlez mușchii intrinseci ai limbii și cum să obțin o sincronizare a mușchiului coborâtor al buzei inferioare cu mușchiul ridicător al buzei superioare și alți frațâni de-ai lor pentru a produce un sunet de *r* cât de cât decent.

Mai mult decât atât, când mă supăr rău de tot pe cineva și o iau razna, rârâitul scapă complet de sub control și cuvintele mele jignitoare devin baroase sonore, de genul *lăule*, *afulisitule*, *nesufelitule*, *te ulăsc*.

Am schimbat și țara și limba de mai multe ori, dar tot nu am scăpat de meteahna asta.

Să vă explic. Există mai multe tipuri de rotacism pe care le-am experimentat. În Italia, am scăpat de cuvintele dacice *brânză*, *varză*, *barză* și am dat de cuvinte mai plăcute la auz, de genul *mozza*, *cavolo*, *cicogna*. În schimb, m-am îndrăgostit etern de espresso și *r*-urile de *parmigiano*, *provola*, *scamorza*, *gorgonzola*, *ricotta*...

Apoi, am luat toate literele și cuvintele învățate și am plecat cu ele în Canada. Acolo am descoperit un *r* mai timid, mai estompat, pierdut prin cuvinte grele de statistică genetică. Ani întregi am încercat să convertesc, cel puțin în scris, cât mai multe litere în numere sau simboluri grecești.

La sfârșit de doctorat am fost în stare să spun ce cred în felul ăsta, dar tot nu am scăpat de *r*. Dimpotrivă, *r*-ul a devenit greu și apăsător, conform cu învățătura insularului Thomas Bayes (în ciuda aparențelor, ideogramele nu sunt de origine asiatică)¹.

$$f(\mathbf{r}, \mathbf{w}, \theta, \alpha, \lambda | \mathbf{x}, \pi, T) = \sum_{\mathbf{M}} \sum_{\mathbf{x}^-} f(\mathbf{w} | \lambda) f(\mathbf{M}, \mathbf{x}^- | \mathbf{r}, \tau, \pi, \theta) f(\mathbf{r} | \alpha) f(\theta) f(\alpha) f(\lambda)$$

¹ Mateiu, Ligia and Bruce Rannala. 2006. „Inferring Complex DNA Substitution Processes on Phylogenies Using Uniformization and Data Augmentation”. *Systematic Biology* 55 (2): 259–269.

Am continuat căutarea unei profesii total paralele cu medicina învățată în Timișoara, dar cât mai posibil tangentă cu știința computerelor din lumea largă.

Așa am ajuns să-mi plimb din nou *r*-ul prin Europa, de data aceasta într-o țară unde *r*-ul este rege, un *r* gutural, spus în forță și care abuzează de bunătatea urechilor omului, și anume Belgia.

În olandeza de la ea de acasă există o urmă de ezitare, se mai rotunjește puțin gura, să nu iasă chiar tot *r*-ul deodată, evitând astfel plesnitura nicovalei de către ciocanul înfuriat și împrăștierea scăriței din ureche, precum bețele de Mikado. Așa că aici, în Belgia, mă simt în largul *r*-ului meu. Pot să rârâi în voie, cu tot râul și ramul din dotare. Pe deasupra, am și satisfacția de a încurca localnicii, care cad subit pe gânduri, crezând că rostesc cuvinte de printr-un cotlon de dialect flamand.

De ani buni am ajuns să-mi accept soarta, să mă fac frate cu dracul până ajung cât mai aproape de pensie și să profesz ca bioinformatician, ocupându-mă zilnic de scripturi în limbajul de programare numit tocmai R^2 .

Mi-ar plăcea să am o profesie sezonieră de barman la un club românesc de jazz (barmaniță

² „R: What Is R?”, <https://www.r-project.org/about.html>

îmi sună mai oribil decât bar-cucoană) sau măcar ospătăriță, dintr-un motiv ușor de înțeles, cu siguranță. Aș face un studiu statistic întrebând fiecare client: „Ce doriți astăzi să serviți? Ceva ușor, un pahar de vin sau ceva tare?” Felul în care acesta va răspunde va dezvălui misterul tipului de *r* folosit, indiferent dacă alege o *bere rece*, un pahar de vin (totuși este esențial să fie limită în opțiuni, *Merlot*, *Cabernet* și *Pinot Noir*, par exemple) sau ceva de *prună*.

Pentru că nu am făcut doctoratul chiar degeaba, pot spune cu certitudine că treaba rotacismului urmează o curbă de distribuție statistică similară evenimentelor rare și întâmplătoare. Adică nu mă interesează acea majoritate de oameni care aleg dezinvolt licoarea vasodilatatoare. Mă interesează aceia care doresc o *bere rece* cu un *r* moale și pufos (englezit), *un păhărel de prună* cu un *r* de se cutremură pereții (flămânzit?) sau un *Merlot* cu un *r* care dă omușorul din gâtlej de două ori peste cap și apoi este spart între dinți (franțuzit).

Aș dori să atrag atenția asupra unei situații îngrijorătoare, observate în decursul anilor de studiu și practică a rotacismului. Este foarte contagios, se transmite îndeosebi prin râs, cei mai afectați fiind prietenii apropiați, cu precădere cei care sunt vorbitori de limba română. Partea bună este că nu necesită medicație nici în forma acută și nici în cea cronică.

Dacă doriți să furnizați date privind acest subiect de studiu sau dacă doriți să contribuiți într-un fel la atenuarea acestei probleme, vă rog să mă contactați fără ezitare.

„R-ul din poveste”,
de Matei Tudor Covaci (12 ani)

LIBRIS | We know
Ceci n'est pas Magritte

ciocolată • ambalaj • ICI Paris
timp... spațiu... berecoordonare

Reportaj cu răutăți

Am încropit un scurt material informativ despre un oraș din Flandra, unde locuiesc de mai bine de o decadă. Cu toată sinceritatea, mărturisesc că m-am mutat în Belgia și pentru că îmi plac oamenii înalți. Aici toate sunt proiectate după modelul uman, inclusiv casele sunt subțiri și înalte.

A văzut cineva vreodată ieșind dintr-o casă de pe aici un localnic mic și îndesat? Vă asigur eu că nu există așa ceva. Casele sunt înalte cu cel puțin două, trei nivele și un stradal de șase metri. Dacă scoți rigla și un creion și utilizezi un neuron, afli imediat că proporția unei case corespunde întocmai cu cea a unui om de 1,90 m și cel mult 70 de kilograme. Din cauza densității populației și casele sunt toate una-ntr-alta, umăr la umăr, ordonate după rit german.

Raportez că am constatat o serie de probleme pe aici. Prima problemă este legată de consumul impresionant de ciocolată. Ciocolata este produsă în formă de tablă, cuburi sau alte forme geometrice cu colțuri de tot felul. Rupe și distruge

dinții. Conține diverse procente de amărăciune pură numită, pe înțelesul tuturor, de către un botanist erudit, cacao. Aici trebuie să precizez că ne-am pus amprenta de români. Puteam să alegem între cuvintele *cocoa* și *cacao*. Din motiv de conservare a limbii, am vrut să ne păstrăm vocabularul curat, așa că s-a mers pe varianta unui cuvânt deja cunoscut.

Noi, oamenii, suntem ambițioși, nu ne lăsăm duși de aparențe. Ciocolata e maro, dar noi o vedem frumoasă și colorată ca o floare. De altfel, nu suntem departe de adevăr, căci are și ciocolata un fel de mecanism de apărare similar plantelor. Încearcă să ne dezguste în orice fel posibil doar pentru a nu se lăsa mâncată de oricine și oricât.

Unele tipuri de ciocolată se prezintă într-un ambalaj sclipitor, pentru a reflecta lumina și a te face să te uiți în altă parte sau spre a te distrage, în speranța că vei manca doar petalele ambalajului, te sature de ele și nu mai ajungi la polen.

Dar noi nu și nu. Ne repezim spre ciocolată ca niște viespi înnebunite de aromele verii. Ați văzut vreodată cum arată la microscop fălcile acelor viespi? Toți avem cu noi o asemenea poză drept model, când mergem la dentist după un consum sporit de polen ciocolatiu.

Așa suntem noi, oamenii. Nu suntem niciodată sătui și mulțumiți, suntem răi și ne place tortura.

Nu ne ajunge ce facem cu fructele. Le jupuim, le aruncăm sâmburii descărnați, le stoarcem, le opărim sau le fierbem cu orele, le ținem captive în borcane și ne uităm la ele cu lunile.

Dar să revin cu relatarea de la fața locului. Sunt dați dracului belgienii ăștia. L-au pus pe Magritte să deseneze mere și alte prostii, ca să creadă restul lumii că ei mănâncă sănătos și la ei toți bărbații sunt galanți. Aiurea! La fiecare colț de stradă se vinde ciocolată și la parfumeriile locale, numite la derută ICI Paris, se vând mostre de seu de la cele mai faimoase friterii din Belgia³.

Belgienii, după cum bine știți, sunt mari consumatori de bere, dar au o problemă cu spațiul de depozitare. Așa că au mai îndesat câteva grade de alcool în plus în berea lor, o pun în sticle mici cu gât subțire, frumos clădite pe verticală. Vecinii nemți au probleme cu timpul prea scurt dintre două halbe. Din păcate, multe națiuni au probleme de coordonare în timp și spațiu, în general vorbind.

Mai am o problemă cu belgienii. Sunt înfometaji ca Flămânzii de Botoșani⁴. Au ajuns să mănânce

³ „Fruteriile” sunt localuri cu fast-food tradițional belgian, unde totul este prăjit în seu de vacă. Cartofii au un tratament special. Inițial se prăjesc pe jumătate în untură la temperatura medie, iar înainte de servire – la temperatura înaltă.

⁴ Referire la cuvântul flămând, fără diacritice.